

อุดมการณ์เกี่ยวกับ “คนพม่า” ในความเรียง ของนักเรียนพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์*

Received: 15 May 2021

Revised: 12 October 2021

Accepted: 8 April 2022

วิสันต์ สุขวิสิทธิ์**

อัญชิดา ทิพรัตน์***

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับ “คนพม่า” ผ่านกลวิธีทางภาษาต่างๆ ในงานเขียนของนักเรียนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) งานวิจัยนี้ศึกษาจากข้อมูลความเรียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอแม่สาย จำนวน 100 คน นักเรียนที่เขียนความเรียงทุกคนเป็นคนในพื้นที่ดังกล่าวโดยกำเนิดและมีประสบการณ์เกี่ยวกับ “คนพม่า” ผลการศึกษพบกลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับ “คนพม่า” ทั้งสิ้น 4 กลวิธี คือ การเลือกใช้คำศัพท์ การปฏิเสธข้อมูลลบ การใช้วจนกรรมสื่อลบ และการใช้อุปลักษณ์ กลวิธีทางภาษาดังกล่าวสื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับ “คนพม่า” 2 ประการ คือ 1) ภาพของ “คนพม่า” และสิ่งที่เกี่ยวข้องซึ่งมีทั้งด้านดีที่สื่อว่าเป็นคนดี เป็นมิตร และสามารถอยู่ร่วมกันกับคนไทยได้อย่างราบรื่น มีความสุข และด้านไม่ดีที่สื่อถึงความเป็นคนยากไร้ ไร้ที่พึ่ง และเป็นอันตรายต่อคนไทย 2) อุดมการณ์เกี่ยวกับการเปรียบเทียบว่า “คนพม่า” และ “ประเทศพม่า” เหมือนและแตกต่างจาก “คนไทย” และ “ประเทศไทย” โดยอุดมการณ์ที่สื่อออกมามากที่สุดคือ ภาพด้านดีของ

บทความวิจัย

บทคัดย่อ

คำสำคัญ

วาทกรรม;
อุดมการณ์;
เมียนมา;
พื้นที่ชายแดน;
เชื้อชาติ

* บทความวิจัยนี้ปรับปรุงจากงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาอุดมการณ์เกี่ยวกับ “คนพม่า” ในความเรียงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์” ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณงานวิจัยประจำปี พ.ศ. 2561 มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยสำหรับชาวต่างประเทศ สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ติดต่อได้ที่: wison.suk@mfu.ac.th

*** อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ติดต่อได้ที่: anchida.tip@mfu.ac.th

“คนพม่า” ผลการวิจัยนี้จึงแสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์ของคนในพื้นที่ที่โต้แย้งกับอุดมการณ์กระแสหลักของคนในประเทศที่มักมอง “คนพม่า” ในด้านไม่ดีเพียงด้านเดียว

Ideology of Burmese in High School Students' Essays: A Critical Discourse Analysis*

Received: 15 May 2021

Revised: 12 October 2021

Accepted: 8 April 2022

Wison Sukwisith**

Anchida Tipparat***

This research aims to study the presentation of ideology towards Burmese people through various language strategies used in high school student's essays in the area of Thai-Myanmar border, Mae Sai district, Chiang Rai province by employing Critical Discourse Analysis. The data were derived from 100 high school students' essays. All students who wrote essays were born in this area and experienced the interactions with Burmese people. Research results reveal four language strategies in presenting the ideology of Burmese people which are lexical, selection, presupposition denial, using speech acts implied presupposition, and using metaphor. These language strategies presented two ideologies towards Burmese people 1) the representation of Burmese and things related to Burmese people, there were positive images which were good people, friendliness, and living with Thai people harmoniously and happily. For the negative presentations, the Burmese portrayals were poor people, homeless and dangerous to Thai people. 2) The ideology related to the comparison between similarities and differences in term of "Burmese

Research Article

Abstract

Keywords

discourse;
ideology;
Myanmar;
border;
race

* This article is a part of the full research paper named "Ideology of Burmese in High School Student's Essay: A Critical Discourse Analysis" which was funded by Mae Fah Luang University in 2018.

** Lecturer, Thai Language and Culture for Foreigners Program, School of Liberal Arts, Mae Fah Luang University, e-mail: wison.suk@mfu.ac.th

*** Lecturer, English Program, School of Liberal Arts, Mae Fah Luang University, e-mail: anchida.tip@mfu.ac.th

people” and “Myanmar country” and “Thai people” and “Thailand”. The most presented ideology was the positive image of Burmese people. The research results present the local people’s ideologies towards Burmese people which are opposite to Thai people’s mainstream ideologies which reflect only negative image of Burmese people.

1. บทนำ

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาเป็นประเทศที่มีพื้นที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แผ่นดินใหญ่หรือคาบสมุทรอินโดจีน นอกจากนี้จะเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทยทั้งด้านทิศเหนือและตะวันตก โดยมีความยาวของเส้นเขตแดนระหว่างกันทั้งสิ้น 2,401 กิโลเมตร (กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย, 2562) ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกันกับประเทศไทยที่ยาวที่สุดแล้ว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมากับประเทศไทยยังมีความสัมพันธ์ทั้งทางประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ และการเมืองมาอย่างยาวนาน และในสมัยปัจจุบัน หลังจากสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาเริ่มนโยบายเปิดประเทศทางด้านเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2531 และการเข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียนใน พ.ศ. 2540 ยิ่งทำให้สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมามีบทบาทในภูมิภาค รวมทั้งกับประเทศไทยมากขึ้นตามลำดับ (สติเฟน แมคคาร์ธีย์, 2555)

หากแต่งงานวิจัยวาทกรรมสาธารณะประเภทต่างๆ ในสังคมไทยกลับชี้ให้เห็นคล้ายกันว่า วาทกรรมสาธารณะเหล่านั้นมักนำเสนอภาพของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา รวมทั้ง “คนพม่า” ในด้านลบ เช่น วาทกรรมหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษาและประวัติศาสตร์ที่ วารุณี โอสถารมย์ (2544) พบว่า มีการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่หลักสูตรการศึกษา พ.ศ. 2543 ทั้งภาพในฐานะประเทศคู่สงครามและภาพถูกทำให้เชื่อว่าเป็นประเทศที่ไม่มีอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศไทย รวมทั้งหนังสือพิมพ์รายวันที่ยังนำเสนอภาพของแรงงานต่างด้าว รวมถึงชาวเมียนมาที่มักเป็นคนโหดร้ายตั้งงานวิจัยของมุจลินท์ สุดเจริญ (2552) เป็นต้น ซึ่งภาพดังกล่าวอาจส่งผลต่อการรับรู้ของคนในสังคมไทยจนอาจส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างกันได้

หากพิจารณาตามมุมมองวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) จะเห็นว่า สิ่งสำคัญในการประกอบสร้างอุดมการณ์ (Ideology) เกี่ยวกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และคนเมียนมาดังกล่าวคือภาษา ดังนั้นการจะทำความเข้าใจอุดมการณ์เหล่านั้นอย่างถ่องแท้จึงจำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์ภาษาอย่างลึกซึ้ง ซึ่งผลจากการศึกษานี้เองจะนำไปสู่ความเข้าใจถึงอำนาจของภาษาในการประกอบสร้างอคติบางประการเกี่ยวกับชนชาติจนอาจเป็นบันไดไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกันในอนาคต

จากการศึกษานววิจัยเกี่ยวกับการนำเสนอความคิด ตลอดจนภาพของ “คนพม่า” จากตัวบทวาทกรรมประเภทต่างๆ ของไทยมักเป็นวาทกรรมสาธารณะ แต่ขาดการศึกษาตัวบทวาทกรรมที่ผลิตขึ้นโดยผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนระหว่างสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมากับประเทศไทย ซึ่งเป็นผู้ที่สัมผัส โกลัซิด และติดต่อกับ “คนพม่า” โดยตรง อีกทั้งยังขาดงานวิจัยที่มุ่งเน้นการศึกษา

กลวิธีทางภาษาอันเป็นเครื่องมือสำคัญของการประกอบสร้างชุดความคิดต่างๆ เกี่ยวกับ “คนพม่า” ของคนในสังคมไทย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาอุดมการณ์ อันได้แก่ ชุดความคิดต่างๆ เกี่ยวกับ “คนพม่า” ของคนในพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดนที่ติดต่อกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาผ่านกลวิธีทางภาษาต่างๆ ที่ปรากฏในตัวบท โดยเลือกศึกษาจากการเขียนความเรียงที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ “คนพม่า” ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ด้วยเห็นว่าความเรียงนั้นเป็นตัวบทที่ผลิตขึ้นโดยประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนโดยไม่ผ่านสื่อสาธารณะใด ซึ่งจะทำให้เห็นถึงอุดมการณ์เกี่ยวกับ “คนพม่า” ของผู้อยู่ในพื้นที่ชายแดนดังกล่าวที่แอบแฝงอยู่ในตัวบทเหล่านี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผลการวิจัยนี้จะช่วยเพิ่มความเข้าใจว่า คนไทยในพื้นที่ชายแดนมีความคิดอย่างไรต่อคนในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น “คนพม่า” ตลอดจนความสัมพันธ์ของคนในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ความเข้าใจดังกล่าวอาจเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างทัศนคติที่ดีระหว่างกันของคนในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา นอกจากนี้ผลของงานวิจัยยังอาจช่วยให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนนำไปพัฒนาเพื่อกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างเหมาะสมและเอื้อประโยชน์แก่คนทั้งสองประเทศมากขึ้นในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการสื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับ “คนพม่า” ผ่านกลวิธีทางภาษาต่างๆ ในงานเขียนของนักเรียนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายตามแนวทฤษฎีวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis)

3. ขอบเขตของการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยนี้คืองานเขียนความเรียงที่มีลักษณะเป็นทัศนปริจเฉท (expository discourse) ที่เน้นการเสนอทัศนะหรือความคิดของผู้เขียนเกี่ยวกับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาและคนเมียนมา โดยผู้เขียนความเรียงเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 100 คนที่มีภูมิลำเนาในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา บิดาและมารดามีเชื้อชาติไทยและสัญชาติไทย และรู้จัก

หรือมีปฏิสัมพันธ์กับคนเมียนมาในเขตพื้นที่ชายแดน ซึ่งอาจเป็นคนรู้จัก เพื่อน เพื่อนบ้าน หรือเคยทำกิจกรรมร่วมกันมาก่อน

4. แนวคิดและกรอบการวิเคราะห์

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความเรียงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายโดยอาศัยแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ซึ่งฟาน ไคก์ (van Dijk, 2001) กล่าวว่าเป็นการศึกษาวิถีของการใช้อำนาจเพื่อเอื้อประโยชน์แก่ใครบางคน การครอบงำและความไม่เท่าเทียมกันที่ตัวบทสร้างหรือผลิตซ้ำในบริบททางสังคมหรือการเมืองเพื่อนำไปสู่การปลดปล่อย (emancipation) ออกจากอำนาจเหล่านั้น โดยแฟร์คลอฟ (Fairclough, 1995) เห็นว่าสิ่งที่ควรศึกษาก็คือความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอำนาจและอุดมการณ์เหล่านั้น

การศึกษาวาทกรรมตามแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์จึงเป็นการศึกษาที่มองเห็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันระหว่างภาษาอันเป็นส่วนสำคัญของวาทกรรมกับอุดมการณ์และอำนาจอันเกี่ยวข้องกับความคิดความเชื่อ ตลอดจนการแสดงออกของคนในสังคมซึ่งเป็นการมองภาษาในอีกมิติหนึ่ง กล่าวคือ เป็นการมองว่าภาษาสามารถสร้าง ตอกย้ำ หรือผลิตซ้ำความคิดความเชื่อบางประการแก่สมาชิกในสังคมจนสามารถควบคุมการแสดงออกต่างๆ ทางสังคมของผู้ใช้ภาษาได้ หนึ่งในนั้นคือ ความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับเชื้อชาติตนเอง

จากการศึกษางานวิจัยที่ศึกษาอุดมการณ์ของ “คนไทย” ที่มีต่อชนชาติในประเทศอื่นตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ในภาษาไทย พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ชนกพร พัวพัฒนกุล (2548) ที่ได้ศึกษาอุดมการณ์ (ในงานวิจัยนี้เรียกว่า อุดมการณ์) เกี่ยวกับ “เขมร” ในปริจเฉทหนังสือพิมพ์ไทยกรณีเหตุจลาจลเผาสถานทูตไทยในกัมพูชา พ.ศ. 2546 นิติงศ์ พิเชฐพันธ์ (2553) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์เกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย วิสันต์ สุวิสิทธิ์ (2554) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503-2544 ธีระยุทธ สุริยะ (2560) ที่วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับภาพตัวแทนของชาวโรฮิงญาในสื่อออนไลน์ 3 กลุ่ม ได้แก่ รัฐบาลไทย กลุ่มสิทธิมนุษยชน และหนังสือพิมพ์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2550-2558 และธีระยุทธ สุริยะ (2562) ศึกษากลวิธีทางภาษาประเภทอุปลักษณ์ในวาทกรรมข่าวเกี่ยวกับชาวโรฮิงญาระหว่าง พ.ศ. 2550-2558 งานวิจัยทุกชิ้นมุ่งศึกษาจากวาทกรรมสาธารณะ คือ หนังสือพิมพ์ สื่อออนไลน์ และหนังสือเรียน เพราะวาทกรรม

เหล่านี้สามารถเข้าถึงผู้คนในวงกว้าง อุดมการณ์ที่ปรากฏในวาทกรรมเหล่านี้จึงอาจแพร่กระจายไปยังคนจำนวนมากได้ด้วยเช่นกัน ส่วนในด้านชนชาติที่สนใจศึกษาจะเห็นงานวิจัยข้างต้นเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับอุดมการณ์ของคนไทยที่มีต่อชนชาติ “เขมร” จำนวน 2 เรื่อง คืองานของชนกพร พัวพัฒนกุล (2548) และ นิติพงศ์ พิเชฐพันธ์ (2553) ชนชาติ “โรฮิงญา” จำนวน 2 เรื่อง คืองานของธีระยุทธ สุริยะ (2560) และธีระยุทธ สุริยะ (2562) และชนชาติ “พม่า” เพียงเรื่องเดียว คืองานของวิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2554) ซึ่งศึกษากลุ่มข้อมูลที่เป็นหนังสือเรียน

ส่วนงานวิจัยที่ศึกษาความคิดของคนไทยเกี่ยวกับ “คนพม่า” ทั้งที่ศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และงานวิจัยที่ศึกษาด้วยระเบียบวิธีอื่นๆ จะเห็นว่า งานส่วนใหญ่จะศึกษาจากวาทกรรมสาธารณะคือหนังสือเรียน สื่อออนไลน์ และหนังสือพิมพ์ ได้แก่ งานของวารุณี ไอสถารมย์ (2554) สุนทร ชุตินทรานนท์ และคณะ (2552) และโซธิกา สิงห์ประเสริฐ (2559) มีเพียงงานของรัฐพล ภูมรินทร์พงศ์ (2550) ที่ใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ที่อยู่ในพื้นที่โดยมิได้ศึกษาผ่านวาทกรรมสาธารณะ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยทุกเรื่องต่างได้ผลการศึกษาที่ใกล้เคียงกันว่า ความคิดของคนไทยที่มีต่อพม่านั้นล้วนแต่เป็นความคิดในด้านลบ อาทิ การเป็นคู่สงคราม การเป็นผู้ทำลาย ซึ่งมักปรากฏในหนังสือเรียน จึงอาจกล่าวได้ว่าอุดมการณ์ดังกล่าวเป็นอุดมการณ์กระแสหลักที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทย และจากการศึกษาของรัฐพล ภูมรินทร์พงศ์ ได้ชี้ให้เห็นว่าการที่คนไทยมีทัศนคติต่อ “คนพม่า” ในด้านลบนั้น ส่วนมากมาจากข่าวสารซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้อมูลข่าวสารเชิงลบ เช่น ข่าวความไม่สงบ การก่ออาชญากรรมของคนพม่า ปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากคนพม่า เป็นต้น จึงอาจทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อกัน แต่ผลการศึกษาของโซธิกา สิงห์ประเสริฐพบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยเดินทางไปท่องเที่ยวในประเทศเมียนมามากกลับมีทัศนคติทั้งด้านบวกและด้านลบต่อคนและประเทศเมียนมา เช่น ประเทศเมียนมาเป็นประเทศที่มีความงดงาม ประชาชนมีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย มีความศรัทธาในพุทธศาสนา

จากการศึกษางานวิจัยต่างๆ ข้างต้น แสดงให้เห็นว่ากลวิธีทางภาษาที่ปรากฏอยู่ในตัวบทวาทกรรมนั้นมีส่วนสำคัญในการสื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับชนชาติต่างๆ ไปยังผู้บริโภควาทกรรม แต่ยังไม่พบว่าม้งงานวิจัยใดที่ศึกษาอุดมการณ์เกี่ยวกับ “คนพม่า” ที่ปรากฏในวาทกรรมที่ผลิตขึ้นโดยคนในพื้นที่ดังเช่นที่งานวิจัยนี้สนใจ

5. ผลการวิจัย

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะได้นำกล่าวถึงผลการวิจัยเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ผลการศึกษาวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมของความเรียง กลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับ “คนพม่า” ในความเรียง และอุดมการณ์เกี่ยวกับ “คนพม่า” ที่สื่อผ่านความเรียง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมของความเรียง

จากแนวคิดของแฟร์คลอฟ (Fairclough, 1995) วาทกรรมมีได้ประกอบด้วยตัวบท (text) เพียงอย่างเดียวแต่ประกอบด้วยตัวบทกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งก็คือวิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (discourse practice) และวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม (sociocultural practice) ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมของความเรียงตามกรอบการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารของไฮม์ (Hymes, 1974) สามารถสรุปกระบวนการผลิตและกระบวนการตีความของความเรียงได้ดังนี้

5.1.1 กระบวนการผลิตและกระจายตัวบท

ความเรียงชุดนี้ผลิตขึ้นโดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีคุณสมบัติเป็นบุคคลในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา บริเวณอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีประสบการณ์การใช้ชีวิตและมีปฏิสัมพันธ์กับคนพม่าในพื้นที่ดังกล่าว ความเรียงชุดนี้เป็นความเรียงที่ผู้เขียนสามารถเขียนได้โดยอิสระ ผู้เขียนจึงสามารถถ่ายทอดเรื่องราวประสบการณ์ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ออกมาได้อย่างเต็มที่ตามที่ตนเองประสบหรือมีความคิดเห็น ดังจะเห็นได้จากการใช้ภาษาที่มีความเป็นกันเองซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสะดวกใจของผู้เขียนในการถ่ายทอดประสบการณ์และความคิดเห็นต่าง ๆ นอกจากนี้ ผู้เขียนยังเขียนในฐานะของผู้ที่มีประสบการณ์ในพื้นที่มากกว่าคนนอกพื้นที่ โดยมักใช้วจนกรรมการเตือนที่แสดงให้เห็นถึงประสบการณ์ที่มากกว่าของผู้เขียน

5.1.2 กระบวนการบริโภคและกระจายตัวบท

จากกระบวนการผลิตและกระจายตัวบทที่ได้สรุปไว้ข้างต้น จึงทำให้ความเรียงชุดนี้มีความน่าเชื่อถือว่าเป็นประสบการณ์จริงของผู้เขียน ผู้เขียนถ่ายทอดในลักษณะของการเล่าเพื่อให้ผู้อ่านที่มีประสบการณ์ในพื้นที่น้อยกว่ารับทราบถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ผู้เขียนประสบมา รวมทั้งความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนที่มีต่อเหตุการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ในพื้นที่ ถึงแม้ความเรียงชุดนี้จะมิได้เผยแพร่ไปสู่สาธารณชนในวงกว้าง แต่ก็สามารถถ่ายทอดความคิดของผู้เขียนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

5.2 กลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับ “คนพม่า” ในความเรียงของนักเรียน

จากการศึกษาความเรียงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบกลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับ “คนพม่า” ทั้งสิ้น 4 กลวิธี ได้แก่ การ

เลือกใช้คำศัพท์ การปฏิเสธสื่อมวลชน การใช้วัฒนธรรมสื่อมวลชน และการใช้อุปลักษณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.1 การเลือกใช้คำศัพท์

ฟาน ไค้ (van Dijk, 2008) กล่าวว่า คำศัพท์เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงอุดมการณ์ในวาทกรรมได้อย่างชัดเจนและควรพิจารณาเป็นอันดับต้นๆ ทั้งนี้เนื่องจากคำศัพท์ที่เลือกใช้ในวาทกรรมนั้นสื่อความหมายที่แสดงถึงความคิดต่างๆ ของผู้ผลิตวาทกรรมนั่นเอง จากการศึกษาความเรียงของนักเรียนพบว่า นักเรียนเลือกใช้คำศัพท์ที่หลากหลายทั้งคำศัพท์ที่ใช้แสดงสภาพและคำศัพท์ที่ใช้แสดงการกระทำ เพื่อสื่อถึง “คนพม่า” ในด้านต่างๆ ได้แก่ ภาพของ “คนพม่า” และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ “คนพม่า” และการเปรียบเทียบระหว่าง “พม่า” กับ “ไทย” ดังนี้

ตารางที่ 1

คำศัพท์ที่ใช้แสดงสภาพหรือลักษณะเกี่ยวกับ “คนพม่า” และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ “คนพม่า”

การสื่อความหมาย	ตัวอย่างคำศัพท์
สภาพของคนพม่า	- ขอทาน (เสื้อผ้า) ขาด (หน้า) เต็มไปด้วยฝุ่น
	- ไม่มีญาติ เร่รอน
	- นำสงสาร
	- ปัญหาสังคม
	- ใจดี มีน้ำใจ ใจดี เป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส อ่อนโยน
	- กระทือร้อน ขยัน มุ่งมั่น
	- สุขภาพ พุดจาไฟเราะ
	- กล้าหาญ
	- เคารพผู้อื่น
	- มีมารยาท
	- น่าเชื่อถือ
	- มีความสามัคคี
	- ประหยัด
	- มีความรู้
- มีเอกลักษณ์	

การสื่อความหมาย	ตัวอย่างคำศัพท์
สภาพของคนพม่า (ต่อ)	- ตลก
	- เรียบง่าย
ลักษณะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนพม่ากับคนไทย	- แตกต่าง
	- เข้ากันได้ ไม่แบ่งแยก เป็นเพื่อนกัน เป็นมิตรต่อกัน
สภาพของสินค้าที่คนพม่าขาย	- ขึ้นรา ไม่สามารถเปิดดูได้
	- ยัดไส้ ปลอม
	- แพง
	- ลามกอนาจาร
	- ผิดกฎหมาย
	- นำรับประทาน คุณภาพดี มีคุณภาพ
	- ทันสมัย กำลังฮิต ใหม่
	- สะอาด
	- ถูก
	- ถูกกฎหมาย
สภาพเศรษฐกิจของพม่า	- เติบโตอย่างรวดเร็ว เจริญเติบโต รุ่งเรือง เศรษฐกิจดี
	- คึกคัก คนเยอะ
	- มีสินค้าจำหน่ายมากมาย
สภาพของสิ่งก่อสร้างในพม่า	- งดงาม
	- เก๋ไก๋
	- สะดวก

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่า นักเรียนใช้คำศัพท์ทั้งที่เป็นคำและกลุ่มคำเพื่อสื่อความคิดเกี่ยวกับสภาพของ “คนพม่า” ซึ่งหมายรวมถึงสภาพของคนพม่าเองโดยตรงและลักษณะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนพม่ากับคนไทยด้วยและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ “คนพม่า” อันได้แก่ สินค้าของคนพม่า เศรษฐกิจของพม่า และสิ่งก่อสร้างในพม่า

ในส่วนของคุณภาพของคนพมานั้นคำศัพท์ที่เลือกใช้สามารถสื่อถึงลักษณะของคนพม่าที่แตกต่างกัน 2 ด้านใหญ่ๆ ได้แก่ สภาพด้านไม้ดี คือ ยากไร้ ไร้ที่พึ่ง น่าสงสารและเป็นปัญหาสังคม และสภาพด้านดีที่มักจะกล่าวถึงความใจดี มีน้ำใจและเป็นมิตร ความขยันและมุ่งมั่น และความสุภาพ

นอกจากนี้ยังมีคำศัพท์ที่แสดงถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคนพม่ากับคนไทยซึ่งสื่อความคิดออกมา 2 ด้าน คือ คนพม่ากับคนไทยแตกต่างกันและคนพม่ากับคนไทยสามารถอยู่ร่วมกันได้

สำหรับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ “คนพม่า” นั้นพบว่าการใช้คำศัพท์แสดงถึงสภาพของสินค้าของคนพม่าทั้งด้านคุณภาพ ราคา ความเป็นของแท้ ความทันสมัย ความถูกต้องหมาย ความสะอาด และความไม่เหมาะสม ซึ่งมีทั้งด้านดีและด้านไม่ดี ส่วนสภาพเศรษฐกิจของพม่าและสภาพของสิ่งก่อสร้างในพมานั้นจะทำให้คำศัพท์ที่สื่อถึงด้านดีเท่านั้น คือ มีสภาพเศรษฐกิจที่ดีและเติบโตอย่างรวดเร็ว ส่วนสภาพสิ่งก่อสร้างนั้นมีความเก่าแก่ งดงาม และสะดวกสบาย

ตารางที่ 2

คำศัพท์ที่ใช้แสดงการกระทำของ “คนพม่า”

การสื่อความหมาย	ตัวอย่างคำศัพท์
การกระทำของคนพม่า	- ถ่มน้ำหมากเต็มถนน ทั้งอะไรไม่เป็นที่
	- ทำงาน เร่ขายของ ขายกับข้าว
	- ช่วยเหลือผู้อื่น สงรอยยิ้ม
การกระทำระหว่างคนพม่ากับคนไทย	- ยัดเยียด
	- ประสงค์ร้าย ปล้น จี้
	- อยู่ร่วมกันได้ อยู่ร่วมกันอย่างสันติ อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ไปมาหาสู่กันโดยเสรี
	- ช่วยเหลือ ช่วยเหลือกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้ความช่วยเหลือ
	- ค้าขายกันอย่างเสรี

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีการใช้คำศัพท์เพื่อสื่อถึงพฤติกรรมและกระทำของคนพม่าใน 2 ด้าน ได้แก่ การกระทำทั่วไปของคนพม่าและการกระทำระหว่างคนพม่ากับคนไทย ในด้านการกระทำโดยทั่วไปของคนพมานั้นมีการใช้คำศัพท์ที่สื่อความคิดทั้งด้านที่ไม่ดี คือ การถ่มน้ำหมากและทิ้งอะไรไม่เป็นที่ และด้านดี คือ การทำงาน ค้าขาย และการกระทำที่แสดงถึงความเป็นมิตร ส่วนการกระทำระหว่างคนพม่ากับคนไทยนั้นมีการใช้คำศัพท์ที่สื่อความคิดมีทั้งด้านที่ไม่ดี คือ การยัดเยียดสินค้าให้คนไทยและการคิดร้ายต่อคนไทย และด้านดีคือคนพม่ากับคนไทยสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข การช่วยเหลือระหว่างกัน และการค้าขายระหว่างกัน

5.2.2 การปฏิเสธสื่อมูลบท

มูลบท (presupposition) เป็นแนวคิดที่นำมาใช้อธิบายความหมายลักษณะหนึ่งที่แฝงอยู่ในถ้อยคำที่ผู้พูดกล่าว กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ และธีรนุช โชคสุภณิช (2551, น. 43) อธิบายว่า มูลบทนั้นเป็นความรู้ที่คู่สนทนามีร่วมกัน โดยความรู้นี้จะเอื้อให้คู่สนทนาเข้าใจกันโดยไม่จำเป็นต้องกล่าวทุกอย่างออกมา

จากการศึกษาความเรียงของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายพบว่ามีการใช้คำบอกปฏิเสธ “ไม่” ซึ่งเป็นการแย้งความคิดหรือความเชื่อเกี่ยวกับข้อมูลหรือเหตุการณ์ที่มีมาก่อน ธีระ บุษบกแก้ว (2553) อธิบายการใช้ภาษาปฏิเสธเช่นนี้ว่า ข้อความที่มีการปฏิเสธมักสื่อให้เข้าใจว่าอะไรบางอย่างเกิดขึ้นมาก่อนหน้าแล้ว และผู้เขียนหรือผู้ผลิตตัวบทนั้นต้องการนำเสนอความคิดโต้แย้งสิ่งที่เคยเกิดขึ้นดังกล่าว หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการแย้งความคิดที่มีอยู่เดิมนั่นเอง

การปฏิเสธที่พบในความเรียงของนักเรียนมัธยมกลุ่มเป้าหมายนั้นสื่อความคิดเกี่ยวกับ “คนพม่า” ว่า คนพม่าเป็นคนดี คนพม่ากับคนไทยสามารถอยู่ร่วมกันได้ คนพม่าไม่ต่างจากคนไทย ประเทศพม่าเจริญ และสินค้าของพม่าถูกกฎหมาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (1) หนูบอกเลยว่า คนพม่าไม่ได้เลวร้ายอย่างที่เราคิด
- (2) ไม่มีปัญหาต่อการอยู่ร่วมกัน ในพื้นที่ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่และสามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยกันได้
- (3) การใช้ชีวิตที่ดูเหมือนคนไทยเอามากๆ อะไรก็ไม่ต่างจากไทย
- (4) ประเทศพม่านั้นไม่ได้ด้อยความเจริญอย่างที่หลายๆ คนคิด
- (5) เวลาซื้อของไม่ต้องกลัวว่าจะเป็นของละเมิดลิขสิทธิ์

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ตัวอย่างที่ (1) นั้นมีการใช้คำปฏิเสธ “ไม่ได้เลวร้าย” เพื่อปฏิเสธหรือแย้งความเข้าใจของทั่วไปที่คิดว่า “คนพม่า” เป็นคนเลวร้าย ตัวอย่างที่ (2) มีการใช้คำปฏิเสธ “ไม่มีปัญหา” เพื่อสื่อความคิดแย้งความคิดของสังคมที่มักคิดว่าคนไทยกับคนพม่ามีปัญหาต่อกัน ไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้ ตัวอย่างที่ (3) ใช้คำปฏิเสธ “ไม่ต่าง” เพื่อแย้งความคิดของสังคมที่มักคิดว่า คนพม่าแตกต่างกับคนไทย ตัวอย่างที่ (4) มีการใช้คำปฏิเสธ “ไม่ได้ด้อยความเจริญ” ซึ่งเป็นการแย้งความคิดของคนในสังคมที่มักคิดว่าประเทศพม่าด้อยความเจริญ และตัวอย่างที่ (5) ใช้คำปฏิเสธว่า “ไม่ต้องกลัว” เพื่อสื่อความคิดแย้งความคิดของคนทั่วไปที่มักคิดว่าสินค้าที่ขายกันในประเทศพม่านั้นเป็นสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ซึ่งผิดกฎหมาย

5.2.3 การใช้วัจนกรรมสื่อมูลบท

วัจนกรรม คือ การใช้ภาษาเพื่อแสดงเจตนาบางประการของผู้พูด (Austin, 1962; Searle, 1969) จากการศึกษาความเรียงของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายพบว่า นักเรียนมีการใช้วัจนกรรมการเตือนเพื่อสื่อมูลบทบางประการที่เกี่ยวข้องกับ “คนพม่า” แก่ผู้อ่าน เซิร์ล (Searle, 1969, p. 67) กล่าวถึงเงื่อนไขของวัจนกรรมการเตือนไว้ว่า เป็นวัจนกรรมที่กล่าวถึงเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ผู้พูดเชื่อว่าเหตุการณ์นั้นไม่ได้อยู่ในความสนใจของผู้ฟัง และหากผู้ฟังไม่กระทำสิ่งนี้จะทำให้อีกสิ่งหนึ่งเกิดขึ้น จากการศึกษาข้อมูลพบว่า วัจนกรรมการเตือนมักปรากฏเมื่อนักเรียนกล่าวถึงการเดินทางเข้าไปในประเทศพม่า ตลอดจนการกระทำของคนไทยที่เกี่ยวข้องกับคนพม่า เช่น การซื้อขาย ซึ่งมักกล่าวถึงการเตือนให้ผู้อ่านกระทำบางสิ่งเพื่อไม่ให้เกิดผลร้ายแก่ผู้อ่านเอง ตามประสบการณ์ของผู้เขียนที่เคยรับรู้มา ด้วยเหตุนี้ การใช้วัจนกรรมการเตือนจึงสื่อให้ผู้อ่านเห็นว่าผลร้ายต่างๆ นั้นเคยเกิดขึ้นแล้วในอดีต ซึ่งเป็นการสื่อมูลบทเกี่ยวกับด้านไม่ดีของ “คนพม่า” แก่ผู้อ่าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (6) ถึงแม้จะมีที่เี่ยวเยอะแต่เราก็ควรที่จะระมัดระวังตัวเองอยู่เสมอ เพราะอาจโดนปล้น โดนจี้ได้
- (7) มีกระเป๋าให้น้อยที่สุด อย่าสะพายกระเป๋าไว้ด้านข้างหรือหลัง ให้เอาไว้ด้านหน้า อาจมีการแอบหยอดยาใต้หรือล้วงกระเป๋า อย่าซื้อของกับคนเร่ขาย ถ้าเราระมัดระวังเองก็จะเป็นอันตรายต่อเรา
- (8) ถ้าหากจะซื้อซีดีต้องซื้อร้านใหญ่ๆ ซื้อแล้วลองก่อน ไม่งั้นจะได้ซีดีเสียที่ไม่สามารถเปิดดูได้

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า นักเรียนใช้วัจนกรรมการเตือนเพื่อสื่อมูลบทถึงเหตุการณ์ที่เป็นผลร้ายด้านต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้ที่กระทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับคนพม่า ดังตัวอย่างที่ (6) ที่ผู้เขียนเตือนผู้อ่านให้ระวังตัวหากไปเที่ยวประเทศพม่า เพราะอาจถูกปล้นจี้ได้ ซึ่งเป็นการสื่อมูลบทให้ผู้อ่านทราบว่า เหตุการณ์ปล้นจี้เช่นนี้เคยเกิดขึ้นมาก่อนหน้าแล้ว ผู้อ่านจึงต้องระวังตัว เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (7) ที่เตือนให้ผู้อ่านระวังการสะพายกระเป๋าที่อาจโดนแอบใส่ยาเสพติดหรือโดนขโมยของและการซื้อของกับพ่อค้าเร่ที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้อ่าน ซึ่งเป็นการสื่อมูลบทให้ผู้อ่านทราบว่าเหตุการณ์ไม่ดีดังกล่าวเคยเกิดขึ้นมาก่อนแล้วกับผู้อื่น ส่วนตัวอย่างที่ (8) นั้นเป็นการใช้วัจนกรรมการเตือนเพื่อเตือนให้ผู้อ่านระวังการซื้อสินค้าจากประเทศพม่าเพราะอาจได้สินค้าไม่มีคุณภาพซึ่งเป็นการสื่อมูลบทแก่ผู้อ่านว่า สินค้าของคนพม่านั้นไม่มีคุณภาพอีกด้วย

5.2.4 การใช้อุปลักษณ

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2542, น. 250) ได้นิยามว่า อุปลักษณ คือ ถ้อยคำแสดงการเปรียบเทียบของสองสิ่ง สิ่งหนึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบและอีกสิ่งหนึ่งเป็นแบบเปรียบ โกทลี (Goalty, 1998 อ้างถึงใน ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2542) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของอุปลักษณประการหนึ่งว่า อุปลักษณมีหน้าที่ในการเปลี่ยนแปลงมุมมอง (Re-conceptualization) กล่าวคือ อุปลักษณสามารถสร้างมุมมองใหม่หรือกำหนดความคิดต่อบางสิ่งบางอย่างให้แก่ผู้ใช้ภาษา จากการศึกษาความเรียงที่นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเขียนนั้นพบว่า มีการใช้อุปลักษณเพื่อสื่อความคิดเกี่ยวกับ “คนพม่า” 2 ประการ ดังนี้

5.2.4.1 [คนพม่า เป็น เพื่อนบ้าน]

จากการศึกษาข้อมูลพบว่า นักเรียนได้ใช้ถ้อยคำอุปลักษณเพื่อสื่อความคิดว่า คนพม่าเป็นเพื่อนบ้านของคนไทย ซึ่งเป็นการสื่อความคิดว่าคนพม่าเป็นมิตรและอยู่ร่วมกัน ไกลชิดกันมาโดยตลอด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (9) เรายังมีเพื่อนบ้านอย่างพม่าที่เราต้องอาศัยอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขและสร้างมิตรภาพที่ดีต่อกัน
- (10) คนพม่านั้นจะว่างานที่บ้านเราเป็นงานสบายและได้เงินเยอะ แต่ฉันก็ไม่รู้อะไรมากกว่าฝั่งไหนดีกว่า แต่ยังไงเราสองเพื่อนบ้านก็คงอาศัยอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขและเป็นมิตรภาพที่ดีต่อกันได้มาก

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า นักเรียนใช้ถ้อยคำอุปลักษณเรียก “คนพม่า” ว่าเป็นเพื่อนบ้านซึ่งเป็นการเปรียบเทียบ “คนพม่า” กับ “เพื่อนบ้าน” ว่ามีลักษณะหรือคุณสมบัติบางประการร่วมกันซึ่งก็คือ ความเป็นมิตรและการอยู่ร่วมกันอย่างใกล้ชิด ตลอดจนการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันนั่นเอง

5.2.4.2 [คนพม่า เป็น พี่น้อง]

ถ้อยคำอุปลักษณอีกประการหนึ่งที่นักเรียนใช้สื่อความคิดเกี่ยวกับคนพม่าคือถ้อยคำอุปลักษณที่สื่อความคิดว่า คนพม่าเป็นคนในครอบครัวเดียวกันกับคนไทย มีความใกล้ชิด รักใคร่และไม่ทอดทิ้งกันเช่นเดียวกับพี่น้อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (11) เราทุกคนช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เหมือนพี่น้องไม่ว่าจะชนชาติใด
- (12) นอกจากสินค้าของจีนก็มีสินค้าของพี่น้องชาวพม่า

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ตัวอย่างที่ (11) นักเรียนใช้ถ้อยคำอุปลักษณกล่าวถึงการอยู่ร่วมกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ รวมถึงคนพม่าในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา อุปลักษณนี้สื่อให้

เห็นว่าคนไทยกับคนพม่าอยู่ร่วมกัน ช่วยเหลือกันและรักใคร่กันเช่นเดียวกับพี่น้องที่รักกัน ส่วนตัวอย่างที่ (12) นักเรียนใช้คำว่า “พี่น้องชาวพม่า” เรียก “คนพม่า” ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบว่า “คนพม่า” เป็นเสมือนพี่น้องกับคนไทยมีความรัก ความห่วงใยกัน

5.3 อุดมการณ์เกี่ยวกับ “คนพม่า” ที่สื่อผ่านความเรียง

จากการศึกษากลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับ “คนพม่า” ในความเรียงของนักเรียน กลุ่มเป้าหมายพบว่า กลวิธีทางภาษาที่พบทั้ง 4 กลวิธีได้สื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับ “คนพม่า” 2 ประการสำคัญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.3.1 ภาพของ “คนพม่า” และสิ่งที่เกี่ยวข้อง

อุดมการณ์เกี่ยวกับ “คนพม่า” ประการแรกที่สื่อผ่านการใช้ภาษาของนักเรียนในความเรียง คือความคิดเกี่ยวกับภาพของ “คนพม่า” และสิ่งที่เกี่ยวข้อง กับ “คนพม่า” โดยภาพเกี่ยวกับ “คนพม่า” ที่สื่อมานั้นมี 2 ด้าน คือ ด้านดีและด้านไม่ดี

ภาพของ “คนพม่า” ในด้านดีนั้น ความเรียงสื่อให้เห็นว่าคนพม่าเป็นคนดี ใจดี มีน้ำใจและเป็นมิตร เป็นคนขยันและมุ่งมั่น สุขภาพและอ่อนโยน อารมณ์ดี มีความสามัคคี ประหยัด ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ภาพของ “คนพม่า” ในด้านดีเหล่านี้สื่อสารผ่านกลวิธีการใช้คำศัพท์โดยเฉพาะคำศัพท์แสดงสภาพ กลวิธีการปฏิเสธสื่อลบ และกลวิธีการใช้อุปสรรค นอกจากนี้ยังพบภาพของ “คนพม่า” ในด้านดีอีกด้านหนึ่งที่สื่อผ่านความเรียงก็คือภาพเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างราบรื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างคนพม่ากับคนไทยซึ่งสื่อผ่านกลวิธีการใช้คำศัพท์แสดงการกระทำ กลวิธีการปฏิเสธสื่อลบ และการใช้อุปสรรค จากการศึกษาข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ภาพด้านดีของ “คนพม่า” ที่มีสื่อออกมาอย่างสม่ำเสมอหรือถูกขบเน้นออกมา นั่นคือ ภาพของ “คนพม่า” ที่เป็นคนดี ใจดี มีน้ำใจและสามารถอยู่ร่วมกันกับคนไทยได้อย่างราบรื่นเป็นปกติสุข

ส่วนภาพในด้านไม่ดีของ “คนพม่า” ที่สื่อสารผ่านความเรียงนั้นจะเห็นว่า ความเรียงสื่อภาพของคนพม่าที่ยากไร้ ไร้ที่พึ่ง นำสงสาร สกปรก และเป็นปัญหาสังคม โดยสื่อผ่านกลวิธีทางเลือกใช้คำศัพท์โดยเฉพาะคำศัพท์แสดงสภาพ ภาพไม่ดีของ “คนพม่า” อีกด้านหนึ่งที่สื่อผ่านความเรียงก็คือ ภาพของคนพม่าที่เกี่ยวข้องกับคนไทยซึ่งมักสื่อให้เห็นว่า คนพม่าเป็นอันตรายต่อคนไทย โดยสื่อผ่านการใช้คำศัพท์แสดงการกระทำและกลวิธีการใช้วจนกรรมสื่อลบ

ภาพอีกด้านหนึ่งที่ความเรียงของนักเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มเป้าหมายสื่อออกมาก็คือ ภาพของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคนพม่าอันได้แก่ สินค้าของคนพม่า ประเทศพม่า เศรษฐกิจของพม่า และ

สิ่งก่อสร้างในประเทศพม่า โดยสิ่งที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุดคือ สินค้าของคนพม่า ความเรียงเหล่านี้สื่อภาพของสินค้าพม่าออกมา 2 ด้าน คือ ด้านดีและด้านไม่ดีเช่นเดียวกับภาพของ “คนพม่า” ดังกล่าวในด้านดี ความเรียงสื่อให้เห็นว่าสินค้าของพม่ามีคุณภาพดี ราคาถูก ทันสมัย และถูกกฎหมาย โดยสื่อผ่านกลวิธีการเลือกใช้คำศัพท์แสดงสภาพและการปฏิเสธสื่อมูลบท แต่ขณะเดียวกันก็มีการสื่อภาพด้านไม่ดีให้เห็นว่า สินค้าของคนพม่านั้นไม่มีคุณภาพ ราคาแพงเมื่อเทียบกับคุณภาพที่มี เป็นของผิดกฎหมายและไม่ควรเกี่ยวข้องเพราะเป็นสื่อลามกอนาจาร ภาพไม่ดีของสินค้าของคนพม่าเหล่านี้สื่อให้เห็นผ่านกลวิธีการเลือกใช้คำศัพท์แสดงสภาพ

สิ่งที่เกี่ยวข้องกับ “คนพม่า” ที่ความเรียงมักสื่อออกมาอีกประการหนึ่งคือ เศรษฐกิจของประเทศพม่า โดยสื่อออกมาผ่านการเลือกใช้คำศัพท์แสดงสภาพให้เห็นว่า ประเทศพม่าโดยเฉพาะชายแดนไทย-เมียนมา บริเวณจังหวัดท่าขี้เหล็กนั้นมีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เป็นเขตที่มีเศรษฐกิจดี ส่วนประเทศพม่าก็ไม่ได้ด้อยพัฒนาซึ่งสื่อผ่านกลวิธีการปฏิเสธสื่อมูลบท และสิ่งก่อสร้างในประเทศพม่าก็มีความงดงาม เก๋ไก๋ และสะดวกสบายซึ่งสื่อผ่านกลวิธีการเลือกใช้คำศัพท์ที่ใช้แสดงสภาพต่างๆ ของสิ่งเหล่านั้น

5.3.2 อุดมการณ์เกี่ยวกับการเปรียบเทียบระหว่างพม่ากับไทย

อุดมการณ์อีกประการหนึ่งที่สื่อผ่านความเรียงของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายคืออุดมการณ์ที่แสดงถึงการเปรียบเทียบความเหมือน ความต่างกันระหว่างพม่ากับไทย ความเรียงสื่อให้เห็นว่า “คนพม่า” และ “ประเทศพม่า” มีทั้งที่เหมือนและต่างกับกับ “คนไทย” และ “ประเทศไทย”

ในด้านที่สื่อให้เห็นว่า “คนพม่า” และ “ประเทศพม่า” แตกต่างจาก “คนไทย” และ “ประเทศไทย” นั้นถูกสื่อผ่านกลวิธีการเลือกใช้คำศัพท์ที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างชัดเจนคือคำว่า “แตกต่าง” ตลอดจนการใช้คำศัพท์ เช่น คำว่า “มีเอกลักษณ์” และการใช้คำศัพท์แสดงการกระทำของคนพม่าที่แสดงถึงลักษณะที่แตกต่างจาก “คนไทย” เช่น ทุ่งโล่ง ทาทานาคา ส่วนการสื่อให้เห็นว่า “คนพม่า” และ “ประเทศพม่า” ไม่แตกต่างกับ “คนไทย” และ “ประเทศไทย” นั้นถูกสื่อผ่านการใช้การปฏิเสธสื่อมูลบท จากการศึกษาข้อมูลพบว่า ด้านที่จะถูกสื่อออกมาก็คือ “คนพม่า” และ “ประเทศพม่า” แตกต่างกับ “คนไทย” และ “ประเทศไทย”

จากการศึกษาข้อมูลพบว่า อุดมการณ์ที่มักสื่อออกมาจากความเรียงของนักเรียนที่เป็นข้อมูลในการศึกษานี้คืออุดมการณ์เกี่ยวกับภาพของ “คนพม่า” และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ “คนพม่า” และยังเป็นอุดมการณ์ที่สื่อผ่านกลวิธีที่หลากหลายกว่า ส่วนอุดมการณ์เกี่ยวกับการเปรียบเทียบระหว่างพม่ากับไทยนั้นเป็นอุดมการณ์ที่สื่อออกมาน้อยกว่าและใช้กลวิธีทางภาษาน้อยกว่าด้วยเช่นกัน โดยอุดมการณ์ที่ความเรียงของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายสื่อออกมามากที่สุดคือ ภาพด้านดีของ “คนพม่า” ซึ่งสื่อผ่านกลวิธีที่หลากหลาย แต่กระนั้นอุดมการณ์ที่สำคัญทั้งสองประการก็มีความสัมพันธ์กันและ

แสดงให้เห็นว่า นักเรียนผู้เขียนความเรียงสื่อให้เห็นว่า ถึงแม้ “คนพม่า” กับ “คนไทย” จะมีความแตกต่างกันแต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้เป็นอย่างดี และ “คนพม่า” ตลอดจนถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ “คนพม่า” เองก็มีทั้งด้านดีและด้านไม่ดี

6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาอุดมการณ์เกี่ยวกับ “คนพม่า” ในความเรียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 100 คน นักเรียนที่เขียนความเรียงทุกคนเป็นคนในพื้นที่ดังกล่าวโดยกำเนิดและมีประสบการณ์เกี่ยวกับ “คนพม่า” ผลการวิจัยพบกลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับ “คนพม่า” ทั้งสิ้น 4 กลวิธี คือ การเลือกใช้คำศัพท์ การปฏิเสธข้อมูลบท การใช้วัจนกรรมข้อมูลบท และการใช้อุปลักษณ์ กลวิธีทางภาษาดังกล่าวสื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับ “คนพม่า” 2 ประการ คือ ภาพของ “คนพม่า” และสิ่งที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีทั้งด้านดีที่สื่อว่าเป็นคนดี เป็นมิตร และด้านไม่ดีที่สื่อถึงความเป็นคนยากไร้ ไร้ที่พึ่ง และเป็นอันตรายต่อคนไทย และอุดมการณ์เกี่ยวกับการเปรียบเทียบว่า “คนพม่า” และ “ประเทศพม่า” เหมือนและแตกต่างจาก “คนไทย” และ “ประเทศไทย”

จากการศึกษาอุดมการณ์เกี่ยวกับ “คนพม่า” ในความเรียงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่อยู่ในพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ผู้เขียนความเรียงชุดนี้เป็น “คนในพื้นที่” จะเห็นว่า ผลการศึกษาพบว่าอุดมการณ์เกี่ยวกับ “คนพม่า” นั้นมักเป็นอุดมการณ์สื่อสารออกมาเป็น 2 ด้าน ควบคู่กันเสมอ กล่าวคือ มีทั้งด้านดีและด้านไม่ดีควบคู่ เช่น ภาพของ “คนพม่า” ที่เป็นคนดี เป็นมิตร มีน้ำใจควบคู่กับภาพของ “คนพม่า” ที่เป็นอันตรายต่อคนไทย หรือภาพของสินค้าของ “คนพม่า” ที่มีคุณภาพ ราคาถูกและถูกกฎหมาย ควบคู่กับภาพของสินค้าของ “คนพม่า” ที่ไร้คุณภาพ ราคาแพง และผิดกฎหมาย เช่นเดียวกับงานวิจัยของโชธิกา สิงห์ประเสริฐ (2559) ที่ศึกษามุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อประเทศเมียนมา พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีประสบการณ์การท่องเที่ยวในประเทศเมียนมามีมุมมองทั้งด้านบวกและด้านลบต่อผู้คนและประเทศเมียนมา ผลการศึกษาเช่นนี้แตกต่างจากผลการศึกษาชาวทกรรมประเภทซึ่งเป็นชาวทกรรมสาธารณะ เช่น หนังสือเรียนที่สื่อภาพของ “คนพม่า” ว่าเป็นคู่สงครามและเป็นผู้ทำลาย (วารุณี โอสถารมย์, 2544; สุเนตร ชุตินทรานนท์ และคณะ, 2552; วิสันต์ สุขวิสิทธิ์, 2554) ซึ่งเป็นการสื่อภาพของ “คนพม่า” ในด้านลบเพียงด้านเดียว อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณางานวิจัยทั้ง 2 กลุ่ม จะเห็นว่ากลุ่มข้อมูลในการวิจัยของงานวิจัยทั้ง 2 กลุ่มนั้นมีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ งานวิจัยในกลุ่มแรกใช้ข้อมูลที่ได้มาจากการเขียนของผู้ที่ประสบการณ์ตรงกับคนเมียนมาหรือประเทศเมียนมา หากแต่เป็นชาวทกรรมกระแสรองในสังคมไทย ในขณะที่งานวิจัยในกลุ่มที่ 2 ใช้ข้อมูลที่ไม่ได้เป็นข้อมูลที่มา

จากประสบการณ์ตรงของผู้เขียน แต่กลับเป็นวาทกรรมกระแสหลักในสังคมไทยซึ่งมีผลต่อทัศนคติของคนในสังคมในวงกว้างและฝังรากลึกในสังคมไทย

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความเห็นเช่นเดียวกับกับรัฐพล ภูมรินทร์พงศ์ (2550) ที่เห็นว่า การที่คนไทยมีทัศนคติต่อ “คนพม่า” ในด้านลบนั้นมีส่วนมาจากข้อมูลข่าวสารเชิงลบ เช่น ข่าวความไม่สงบ การก่ออาชญากรรมของคนพม่า ปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากคนพม่า จึงทำให้คนไทยเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อคนพม่าไปด้วยดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาวาทกรรมสาธารณะต่างๆ ที่ชี้ตรงกันว่าวาทกรรมสาธารณะที่แพร่กระจายอยู่ในสังคมไทยทั้งหนังสือเรียนและสื่อออนไลน์นั้นสื่อภาพของ “คนพม่า” ในด้านลบเพียงด้านเดียวเท่านั้น เช่นเดียวกับคนไทยในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา ในบริเวณอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายที่ได้รับอิทธิพลจากวาทกรรมสาธารณะเหล่านั้นด้วยเช่นกัน จึงส่งผลให้วาทกรรมที่ผลิตขึ้นโดยคนไทยในพื้นที่ชายแดนดังกล่าว เช่นความเรียงที่ใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้สื่อภาพด้านลบต่างๆ เกี่ยวกับ “คนพม่า” และสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ “คนพม่า” ด้วยเช่นกัน แต่กระนั้นด้วยสาเหตุที่คนไทยในพื้นที่ชายแดนดังกล่าวมีโอกาสสัมผัสและมีประสบการณ์ตรงกับ “คนพม่า” ที่อยู่ในพื้นที่ชายแดนเช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ได้สัมผัสกับคนเมียนมาและประเทศเมียนมา (ไซธิกา สิงห์ประเสริฐ, 2559) จึงสื่อความคิดในด้านบวกที่ต่อต้านคัดค้านความคิดในเชิงลบเกี่ยวกับ “คนพม่า” ที่สื่อในวาทกรรมสาธารณะอันเป็นวาทกรรมกระแสหลักในสังคม ดังจะเห็นได้จากการใช้กลวิธีปฏิเสธสื่อมูลบทที่เป็นการใช้คำอุปปฏิเสธ “ไม่” เพื่อสื่ออุดมการณ์ด้านบวกเกี่ยวกับ “คนพม่า” ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นกลวิธีที่ผู้อยู่ในพื้นที่ใช้โต้แย้งกับความคิดความเชื่อของสังคมที่มักมอง “คนพม่า” ในด้านลบ กลวิธีการปฏิเสธสื่อมูลบทนี้ผู้วิจัยพบในความเรียงของนักเรียนกลุ่มดังกล่าวที่ใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เช่นเดียวกับธีระ บุษบกแก้ว (2553) ที่พบเป็นกลวิธีสื่ออุดมการณ์ในวาทกรรมเกย์ที่สื่อสารออนไลน์ ซึ่งถือว่าเป็นวาทกรรมที่ผลิตขึ้นโดย “คนใน” หรือผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นโดยตรง จึงอาจกล่าวได้ว่ากลวิธีการปฏิเสธสื่อมูลบทนี้เป็นกลวิธีที่ “คนใน” ใช้โต้ตอบกับอุดมการณ์ของ “คนนอก” ซึ่งมักเป็นวาทกรรมกระแสหลักในสังคม

อย่างไรก็ดี งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาอุดมการณ์ของคนไทยในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาที่มีปฏิสัมพันธ์กับคนเมียนมาโดยตรงเพื่อต้องการทราบถึงความคิดของคนในพื้นที่โดยทั่วไปโดยมิได้มุ่งศึกษาความคิดของผู้ที่มีประสบการณ์หรือมีปฏิสัมพันธ์กับคนเมียนมาในระดับที่แตกต่างกันซึ่งอาจทำให้เห็นความคิดเกี่ยวกับคนและประเทศเมียนมาที่แตกต่างและลึกซึ้งขึ้นกว่าผลของการศึกษาในครั้งนี้

รายการอ้างอิง

- กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย. (2562, 22 มกราคม). *ข้อมูลเขตแดน*. สืบค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2562 จาก <https://treaties.mfa.go.th/ข้อมูลเขตแดน>
- กฤษฎาภรณ์ หงส์ลดาธรมภ์ และธีรนุช โชคสุวณิช. (2551). *วัจนปฏิบัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนกพร พัวพัฒนกุล. (2548). *อุดมทรรศน์เกี่ยวกับ “เขมร” ในปริเฉทหนังสือพิมพ์ไทย: กรณีเหตุจลาจลเผาสถานทูตไทยในกัมพูชา พ.ศ. 2546* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- โชติกา สิงห์ประเสริฐ. (2559). *มุมมองของนักท่องเที่ยวไทยต่อประเทศเมียนมาร์จากบล็อกการท่องเที่ยว* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2542). *หน้าที่ของอุปลักษณ์จากมุมมองของผู้พูดภาษาไทย*. *วารสารภาษาและวรรณคดีไทย*, 16(ธันวาคม), 249-268.
- ธีระ บุษบกแก้ว. (2553). *กลวิธีทางภาษากับการนำเสนออัตลักษณ์ของตนเองโดยกลุ่ม “เกย์ออนไลน์”* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ธีระยุทธ สุริยะ. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับภาพตัวแทนของชาวโรฮิงญาในสื่อออนไลน์ภาษาไทย: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์* (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ธีระยุทธ สุริยะ. (2562). “โรฮิงญาเป็นภัยอันตราย” ภาพตัวแทนของชาวโรฮิงญาในวาทกรรมข่าว: การวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงวิพากษ์. *วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ*, 26(1), 252-285.
- นิตติพงศ์ พิเชฐพันธ์. (2553). *วาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันไทย: การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มูจลินท์ สุดเจริญ. (2552). *มโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในหนังสือพิมพ์รายวันไทย* (ปริญญาโทบริหารการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์ สาขาภาษาไทย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รัฐพล ภูมรินทร์พงศ์. (2550). *ทัศนคติคนไทยภาคเหนือต่อคนพม่าที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- วารุณี โอสการมย์. (2544). แบบเรียนไทยกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ “เพื่อนบ้านของเรา” ภาพสะท้อนเจตคติอุดมการณ์ชาตินิยมไทย. ใน กาญจน์ ละอองศรี (บ.ก.), *ลาวผู้หยั่ง-ไทยรู้อะไร: วิเคราะห์แบบเรียนสังคมศึกษา*, (น. 68-92). กรุงเทพฯ: โครงการอาณานิคมศึกษา 5 ภูมิภาค.
- วิสันต์ สุวิสิทธิ์. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503-2544: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์* (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สตีเฟน แมคคาร์ธีย์. (2555, 29 สิงหาคม). *พม่าและอาเซียน*. สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2563 จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/ac/download/article/article_20190626094722.pdf
- สุเนตร ชุตินธรานนท์ และคณะ. (2552). *ชาตินิยมในแบบเรียนไทย*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- Austin, J. L. (1962). *How to do things with words*. Cambridge: Harvard University Press.
- Fairclough, N. (1995). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. London: Longman.
- Hymes, D. (1974). On Communicative Competence. In J. B. Pride and J. Holmes (Eds.), *Sociolinguistics: Selected Reading*. Harmondsworth: Penguin.
- Searle, J. R. (1969). *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- van Dijk, T. A. (2001). Critical Discourse Analysis. In D. Schiffrin, D. Tannen and H. Hamilton (Eds.), *Handbook of Discourse Analysis* (pp. 352-371). Oxford: Wiley-Blackwell.
- van Dijk, T. A. (2008). *Discourse and Power*. New York: Palgrave Macmillan.